

Kommittédirektiv

Tillträde till och genomförande av avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion

Beslut vid regeringssammanträde den 30 maj 2024

Sammanfattning

Ett nytt avtal inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion antogs av FN:s generalförsamling den 19 juni 2023. En särskild utredare ska analysera och föreslå vilka författningsändringar som ett svenskt tillträde och genomförande kräver. Utredaren ska även se över vissa andra frågor av betydelse för avtalets genomförande.

Utredaren ska bl.a.

- analysera avtalet samt bedöma och föreslå vilka författningsändringar och eventuella andra åtgärder som ett svenskt tillträde och genomförande kräver,
- föreslå vilka myndigheter som ska ansvara för de frågor som behandlas i avtalet och vilka befogenheter de föreslagna myndigheterna ska ha,
- hålla sig informerad om och beakta lagstiftningsarbete på EU-nivå som är relevant för utredningen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag för genomförandet av eventuella EU-rättsakter.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Uppdraget att föreslå författningsändringar som ett svenskt tillträde och genomförande kräver

FN:s havsrättskonvention (SÖ 2000:1) antogs den 10 december 1982 och trädde i kraft den 16 november 1994. Regeringen beslutade den 2 december 1982 att underteckna konventionen och den 13 juni 1996 att ratificera den. Konventionen trädde i kraft för Sverige den 25 juli 1996 och har införlivats i svensk rätt genom bland annat lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner och lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon samt genom ändringar i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln.

Förhandlingarna om ett avtal till skydd för marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion har pågått sedan 2004. Den 4 mars 2023 nåddes en politisk överenskommelse om avtalsinnehållet. Den 19 juni 2023 antog FN:s generalförsamling avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion, förkortat BBNJ-avtalet (*Agreement under the United Nations Convention on the Law of the Sea on the Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity of Areas beyond National Jurisdiction*).

Avtalet är det tredje genomförandeavtalet under havsrättskonventionen. De två tidigare är avtalet om genomförande av del XI i FN:s havsrättskonvention (SÖ 2000:1) och avtalet om genomförande av bestämmelserna i FN:s havsrättskonvention om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd (SÖ 2003:61) som trädde ikraft 1996 respektive 2001. BBNJ-avtalet hänvisar till havsrättskonventionen och använder bland annat samma tvistlösningsregler. Liksom övriga genomförandeavtal under havsrättskonventionen är BBNJ-avtalet en självständig traktat.

Avtalets geografiska tillämpningsområde är avgränsat till havsområden utanför nationell jurisdiktion, det vill säga det fria havet och det så kallade Området (djuphavsbotten utanför någon stats kontinentalsockel). Enligt artikel 28(2) i avtalet ska vissa bestämmelser i avtalet även tillämpas för verksamheter som ska utföras i marina områden inom nationell jurisdiktion, om dessa verksamheter kan medföra negativ påverkan på ett marint område i det fria havet. Avtalets övergripande syfte är bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i dessa områden. Det substans-

mässiga omfånget är dock bredare och vid sidan av det allmänna syftet med avtalet i artikel 2 finns mer specifika bestämmelser som förklarar syftet med avtalets tematiska områden (artiklarna 9, 17, 27 och 40).

Avtalet innebär en väsentlig utveckling av den internationella havsrätten, främst inom avtalets fyra tematiska områden: marina genetiska resurser, områdesbaserade förvaltningsverktyg, miljökonsekvensbedömningar, samt kapacitetsuppbyggnad och överföring av marin teknologi. De två avtalsområdena områdesbaserade förvaltningsverktyg, inklusive marina skyddade områden, och miljökonsekvensbedömningar syftar i huvudsak till att skydda marin biologisk mångfald. Detta syfte återspeglas i åtagandena på områdena marina genetiska resurser respektive kapacitetsuppbyggnad och teknologiöverföring men inriktningen i dessa två delar är primärt att främja en rättvis delning av förtjänster från användningen av marina genetiska resurser och ett större deltagande för utvecklingsländer.

Avtalet öppnades för undertecknande den 20 september 2023, och är föremål för ratifikation, godtagande eller godkännande av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration. Enligt artikel 68 träder avtalet i kraft 120 dagar efter dagen för deponeringen av det sextionde instrumentet för ratifikation, godkännande, godtagande eller anslutning. Sverige undertecknade avtalet den 20 september 2023.

Av artikel 1 i avtalet följer att såväl stater som regionala organisationer för ekonomisk integration kan vara parter i avtalet. EU och dess medlemsstater har förhandlat avtalet gemensamt, och såväl EU som alla EU:s medlemsstater har undertecknat avtalet. Avtalet är ett så kallat blandat avtal, vilket till stora delar omfattas av befogenhet som är delad mellan EU och EU:s medlemsstater. Arbete pågår inom EU för att analysera behovet av reviderad EU-lagstiftning. Det finns även redan långtgående åtaganden i EU-rätten på vissa av avtalets tematiska områden, exempelvis för miljökonsekvensbedömningar, strategiska miljöbedömningar och skyddsområden.

Utredaren ska därför

- analysera avtalet samt bedöma och föreslå nödvändiga författningsändringar och eventuella andra åtgärder som ett svenskt tillträde och genomförande kräver,

- hålla sig informerad om och beakta lagstiftningsarbete på EU-nivå som är relevant för utredningen,
- lämna nödvändiga författningsförslag som behövs för genomförandet av EU-rättsakter som eventuellt ska utarbetas, och
- säkerställa att utredningens förslag är förenliga med EU-rätten i övrigt.

Uppdraget att utreda övriga frågor av betydelse för avtalets genomförande

Enligt artikel 54 i avtalet ska parter i avtalet övervaka genomförandet av sina skyldigheter som följer av avtalet. Även av andra artiklar framgår att parterna ska övervaka efterlevnaden av olika skyldigheter och beslut som följer av avtalet. Utredaren ska därför analysera vilka myndigheter som bör ansvara för tillsyn och efterlevnad av avtalets olika områden och vilka befogenheter dessa myndigheter ska ha.

Parter i avtalet ska fullgöra de skyldigheter som följer av avtalet. Det framgår av artikel 63. Enligt artikel 70 tillåts inte reservationer eller undantag till avtalet, om det inte uttryckligen tillåts enligt andra artiklar i avtalet. I artikel 10 regleras marina genetiska resurser. Av första stycket i artikel 10 följer att avtalsregleringen ska tillämpas på de resurser som samlats in efter avtalets ikraftträdande. Samtidigt fastställs i artikeln att reglerna även omfattar de resurser som samlats in före ikraftträdandet, såvida inte parter gör ett undantag enligt artikel 70. I svenska samlingar och data saknas överblick över genetiska resurser från havsområdena bortom nationell jurisdiktion. Utredaren ska därför överväga och vid behov föreslå om Sverige i samband med tillträdet ska göra något undantag när det gäller marina genetiska resurser enligt artikel 10 i förening med artikel 70.

Av artikel 71 framgår en möjlighet för stater att vid undertecknande eller ratifikation göra en tolkningsförklaring, såvida denna inte är ägnad att begränsa eller undanta den rättsliga effekten av avtalsåtagandena. Utredaren ska mot denna bakgrund överväga och vid behov föreslå om Sverige i samband med tillträde ska avge någon tolkningsförklaring enligt artikel 71.

Utredaren ska därför

- överväga och vid behov föreslå om Sverige i samband med tillträde till avtalet ska göra något undantag enligt artikel 10 i förening med artikel 70, eller avge någon tolkningsförklaring enligt artikel 71,

- föreslå vilka myndigheter som ska ansvara för de frågor som behandlas i avtalet och vilka befogenheter de föreslagna myndigheterna ska ha, och
- lämna de övriga förslag som behövs för att Sverige ska kunna tillträda och genomföra avtalet.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska genomföra kvantifierade beräkningar av samhällsekonomiska effekter för att bedöma ändamålsenligheten av de olika föreslagna åtgärderna samt göra en bedömning av förslagets konsekvenser för miljön. Utredaren ska även beakta och redovisa frågor som berör totalförsvaret.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska föra en dialog med och inhämta synpunkter från relevanta myndigheter, inklusive Försvarsmakten, och andra organisationer i den utsträckning utredaren finner det lämpligt. Utredaren ska också hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet samt inom EU och andra internationella forum. Det är särskilt viktigt att utredaren fortlöpande håller sig informerad om genomförandet av avtalet i andra med Sverige jämförbara stater.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

(Utrikesdepartementet)